

Razem dla Edukacji

**Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”**

***Scenariusz zajęć:
Droga do niepodległości***

Szkoła Podstawowa na Lipówce w Wilnie

Scenariusz
pt. „ Droga do niepodległości”

UCZNIOWIE: uczniowie 5-10 klas z Wilna

NAUCZYCIEL: nauczyciel metodyk historii Irena Pruszczonokiene.

Fragment „ Pan Tadeusz” (Inwokacja) – Załącznik 1.

I. Często słyszymy słowa: ojczyzna, jesteśmy dumni z ojczyzny. Na co dzień jednak nie myślimy o tym, co to jest dobro wspólne, poczucie tożsamości, nasza kultura, wolność, godność. W przeszłości nie zawsze tak było. Musieliśmy bronić swojej wolności. Często ryzykować życiem. Pamiętajmy także, że w historii naszych dwóch narodów było wiele wspólnych przeżyć.

II. 16 lutego 2018r. minęła 100 setna rocznica odzyskania niepodległości przez Litwę oraz przybliża się 11 listopada rocznica odzyskania niepodległości przez Polskę. 123 lata kraje nie istniały na mapie Europy. Żyły jednak narody i ich kultura.

III. Trzy daty rozpoczęły tragedię naszych narodów - **1772, 1793, 1795.**

To daty trzech rozbiorów Rzeczypospolitej. W 1794 roku próbowano pod wodzą Tadeusza Kościuszki zażegnać ostatni rozbiór.

(„ Przysięga T.Kościuszki na Rynku w Krakowie”) Załącznik 2.

Powstanie kościuszkowskie przerzuciło się i na Litwę, gdzie dowódcą zostaje Jakub Jasiński. Chęć uratować wspólne państwo była tak wielka, że do walki stanęli wszyscy. **Niestety, próba była daremna.**

IV. Niedługo potem odżyły na nowo nadzieje dwóch narodów. **Nadszedł pamiętny rok 1830 – 1831.**

29 listopada młodzi żołnierze ze Szkoły Podchorążych w Warszawie pod wodzą Piotra Wysockiego chwycili za broń i ruszyli przeciwko wojskom rosyjskim. Tak rozpoczęło się **powstanie listopadowe**, które przerzuciło się i na tereny Litwy. Nasi przodkowie byli słabo przygotowani do wojny z Rosją. **Powstanie upadło.**

Kolejny zryw - to powstanie styczniowe (**1863-1864**), kolejna próba, by uczynić kraj wolnym. **I ZNOWU PRZEGRANA!**

Od 1864 r. na Litwie rozpoczęła się rusyfikacja narodu, która trwała 40 lat. Nie w stanie byliśmy walczyć, więc rozpoczęliśmy opór poprzez działalność tajnych szkół i daraktorów, poprzez działalność księgonoszy, którzy przez granicę pruską dostarczali na Litwę zakazane książki. Nie poddaliśmy się, w 1904 r. car znosi zakaz druku litewskiego.

VI. A już 1 sierpnia 1914 roku wybucha wojna pomiędzy Rosją a Niemcami i Austrią. W sercach dwóch narodów zapłonęła nadzieja, że nadchodzi wyzwolenie. Ci, co żyli w zaborze rosyjskim, musieli walczyć po stronie rosyjskiej, a ci z zaboru niemieckiego i austriackiego po stronie przeciwnej. To była tragedia narodów, walka bratobójcza. Trzy imperia stanęły do walki przeciwko sobie. Pojawia się jutrzeńka nadziei na wyzwolenie.

Żyli kiedyś naprawdę tacy „chłopcy malowani”, którzy przelali krew, walcząc o wolność Ojczyzny w narodowych powstaniach, ginąc na frontach całego świata. Opłakiwały ich samotne matki, zrozpaczone żony i dzieci. Ginęli jednak nie na darmo...

VII. Niepodległość na Litwie została ogłoszona **16 lutego 1918 r.** przez Tarybę Litewską w składzie 20 osób na czele z Jonasem Basanavičiusem. W Domu Sygnatariuszy przy ul. Zamkowej 26 w Wilnie był podpisany Akt o Nieodległości Litwy, który został wydrukowany w gazecie „Lietuvos Aidas”.

Oryginał Aktu Niepodległości Litwy został odnaleziony dopiero w marcu miesiącu 2017 r.. Dokonał tego odkrycia prof. Kowieńskiego Uniwersytetu im. Witolda Wielkiego Liudas Mažylis. Pracując w archiwum w Niemczech profesor napotkał pisany ręką pierwowzór aktu niepodległości.

Kim byli Ci dwudziestu sygnatariuszy niepodległości?

Wśród nich znalazło się wielu wybitnych postaci litewskiego życia publicznego. Zapoznajmy się!

Jonas Basanavičius (1851-1927) – lekarz, pierwszy redaktor naczelny "Ausry"

Saliamonas Banaitis (1866 -1933) – wydawca, bankier i działacz społeczno-oświatowy.

Mykolas Biržiška (1882-1962) – historyk literatury, sygnatariusz Aktu Niepodległości Litwy.

Kazimieras Bizauskas (1893-1941) – polityk chadecki i dyplomata.

Pranas Dovydaitis (1886-1942) – profesor filozofii i wykładowca, polityk chadecki, dziennikarz, premier Litwy na wiosnę 1919 roku.

Steponas Kairys (1879-1964) – inżynier, polityk socjaldemokratyczny, wicemarszałek Sejmu Republiki Litewskiej (1926).

Petras Klimas (1891-1969) – historyk, dyplomata.

Donatas Malinauskas (1869-1942) – polityk i dyplomata.

Vladas Mironas (1880-1953) – ksiądz rzymskokatolicki i polityk, premier niepodległej Litwy w latach 1938 -39.

Alfonsas Petrulis (1873-1928) – ksiądz rzymskokatolicki, dziennikarz.

Antanas Smetona (1874-1944) – działacz społeczny i polityk, założyciel/współzałożyciel odrodzonej Litwy, wieloletni prezydent Republiki Litewskiej (1919–1920; 1926–1940)

Jonas Smilgevičius (1870-1942) – ekonomista i polityk.

Justinas Staugaitis (1866-1943) – ksiądz rzymskokatolicki, biskup, działacz polityczny.

Aleksandras Stulginskis (1885 – 1969) - polityk, założyciel litewskiej chadecji, wicepremier i prezydent Litwy.

Jurgis Šaulys (1879-1948) – polityk i dyplomata, litewski poseł w Warszawie (1939).

Kazimieras Steponas Šaulys (1872 -1964) - ksiądz rzymskokatolicki, teolog.

Jokūbas Šernas (1888-1926) – adwokat, dziennikarz, nauczyciel i bankier.

Jonas Vailokaitis (1886-1944) – bankier i przemysłowiec, polityk.

Jonas Vileišis (1872-1942) – dziennikarz, polityk i prawnik, kilkakrotny minister i przedstawiciel dyplomatyczny Litwy w Berlinie i Waszyngtonie, burmistrz Kowna.

Stanisław Narutowicz (1862 -1932) – polski prawnik, ziemianin żmudzki, litewski działacz polityczny, członek Taryby, brat prezydenta Rzeczypospolitej **Gabriela Narutowicza**.

11 listopada 1918 roku Polska była nareszcie wolna. Cieszyli się wszyscy Polacy. **Dumni jesteśmy z tego, że Józef Piłsudski, twórca Legionów Polskich walczących z zaborcami, Naczelnik Państwa, Marszałek ur. jest w Zułowie na Litwie, a jego serce spoczywa na Wileńskiej Rossie.**

Na Rossie pochowany jest także ojciec litewskiego odrodzenia narodowego Jonas **Basanavičius**.

Niepodległością Litwa cieszyła się do 1940 r. Następnie okres sowietyzacji i okupacji hitlerowskiej, od 1945 – reokupacja sowiecka, odrodzenie niepodległości państwa litewskiego **nastąpiło dopiero 11 marca 1990**.

Czas nieuchronnie upływa. Obowiązkiem nas żyjących jest ocalić od zapomnienia pamięć o tych, którzy swoją postawą i zaangażowaniem dawali przykład bohaterstwa i patriotyzmu.

Chciałoby się, aby upamiętniając historyczne rocznice, pamiętaliśmy o wyzwaniach, które na nas czekają, przed którymi stajemy i z którymi możemy się skutecznie mierzyć.

Przykładem tego jest upamiętnienie uczestników powstania listopadowego. Na miejscu bitw w 2011r. w wileńskich Ponarach powstał pomnik, na którym zostały umieszczone napisy w jęz. litewskim i polskim „Z naszą i waszą wolność”, „Už mūsų ir jūsų laisvę”.

„Gawęda o miłości ziemi ojczystej” Wisława Szymborska

Załącznik 1.

PAN TADEUSZ. Inwokacja.

Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie;
Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,
Kto cię stracił. Dziś piękność twą w całej ozdobie
Widzę i opisuję, bo tęsknię po tobie.

Panno święta, co Jasnej bronisz Częstochowy
I w Ostrej świecisz Bramie! Ty, co gród zamkowy
Nowogródzki ochraniasz z jego wiernym ludem!
Jak mnie dziecko do zdrowia powróciłaś cudem,
(Gdy od płaczącej matki pod Twoją opiekę
Ofiarowany, martwą podniosłem powiekę
I zaraz mogłem pieszo do Twych świątyń progu
Iść za wrócone życie podziękować Bogu),
Tak nas powrócisz cudem na Ojczyzny łono.

Tymczasem przenoś moją duszę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych łąk zielonych,
Szeroko nad błękitnym Niemnem rozciągnionych;
Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,
Wyzłaczanych pszenicą, posrebrzanych żytem;
Gdzie bursztynowy świerzop*, gryka jak śnieg biała,
Gdzie panieńskim rumieńcem dzięcielina* pała,
A wszystko przepasane jakby wstęgą, miedzą
Zieloną, na niej z rzadka ciche grusze siedzą.

Załącznik 2.

(Przysięga Kościuszki)

*Na krakowskim rynku wszystkie dzwony biją,
Cisną się mieszkańcy z wyciągniętą szyją.
Na krakowskim rynku – tam ludu gromada,
Tadeusz Kościuszko dziś przysięgę składa.*

*Zagrzmiały okrzyki jak tysięczne działa,
Swego bohatera wita Polska cała.
Wszedł pan Kościuszko w krakowskiej sukmanie,
Okrył jasne czoło, to na powitanie.*

*Odkrył jasne czoło, klęknął na kolana:
Ślubuję ci życie, ojczyzno kochana.
Ślubuję ci wiarę, ślubuję ci życie,
Za Bożą pomocą wolność wrócić muszę.*

*A mówił te słowa w tak ogromnej ciszy,
Zdało się, że Pan Bóg tę przysięgę słyszy.
Zapłakali, zaszlochał naród dookoła
„Niech żyje – zawołał – Litwa i Korona”.*

Załącznik 3.

„Gawęda o miłości ziemi ojczystej” Wisława Szymborska

Bez tej miłości można żyć,
mieć serce suche jak orzeszek,
malutki los naparstkiem pić
z dala od zgryzot i pocieszeń,
na własną miarę znać nadzieję,
w mroku kryjówkę sobie uwić
o blasku próchna mówić „dnije”
o blasku słońca nic nie mówić.
Jakiej miłości brakło im,
że są jak drewno wypalone,
rozbite szkło, rozwiany dym,
jak drzewo z nagła powalone,
które za płytko wrosło w ziemię,
któremu wyrwał wiatr korzenie
i jeszcze żyje częstką czasu,
ale już traci swe zielenie
i już nie szumi w chórze lasu?

Ziemia ojczysta, ziemio jasna
nie będę powalonym drzewem.
Codziennie mocniej w ciebie wrastam
radością, smutkiem, dumą, gniewem.
Nie będę jak zerwana nić.
Odrzucam pusto brzmiące słowa.
Można nie kochać cię i żyć,
ale nie można owocować.

Załącznik 4.

Rota

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród!
Nie damy pogrześć mowy.
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep Piastowy.

Nie damy, by nas gnębił wróg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Do krwi ostatniej kropli z żył
Bronić będziemy ducha,
Aż się rozpadnie w proch i w pył
Krzyżacka zawierucha.

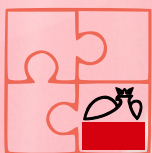
Twierdzą nam będzie każdy próg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz
Ni dzieci nam germanił,
Orężny wstanie hufiec nasz,
Duch będzie nam hetmanił.

Pójdziem, gdy zabrzmi złoty róg!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Nie damy miana Polski zgnieść
Nie pójdziem żywo w trumnę
W Ojczyzny imię, na jej cześć
Podnosi czoła dumne.

Odzyska ziemi dziadów wnuk!
Tak nam dopomóż Bóg!
Tak nam dopomóż Bóg!

Razem dla Edukacji

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

www.razemdlaedukacji.org.pl

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

OŚRODEK DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI
STOWARZYSZENIA „WSPÓLNOTA POLSKA”

Podlaski Oddział Stowarzyszenia
„Wspólnota Polska” w Białymstoku

Projekt realizowany ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej w ramach konkursu „Rodzina polonijna”.